

Advies van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming over een voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad ter bestrijding van seksueel misbruik, seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie, en tot intrekking van Kaderbesluit 2004/68/JBZ

(2010/C 323/02)

DE EUROPESE TOEZICHTHOUDER VOOR GEGEVENSBESCHERMING,

Gelet op het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name op artikel 16,

Gelet op het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, en met name op artikel 8,

Gelet op Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens ⁽¹⁾,

Gelet op Verordening (EG) nr. 45/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2000 inzake de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door de communautaire instellingen en organen en betreffende het vrije verkeer van die gegevens ⁽²⁾, en met name op artikel 41,

BRENGT HET VOLGENDE ADVIES UIT:

I. INLEIDING

1. Op 29 maart 2010 heeft de Commissie een voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad ter bestrijding van seksueel misbruik, seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie, en tot intrekking van Kaderbesluit 2004/68/JBZ ⁽³⁾ (hierna: het voorstel) aangenomen.
2. Het voorstel heeft tot doel om een kaderbesluit dat is aangenomen op 22 december 2003, in te trekken vanwege bepaalde tekortkomingen in deze eerdere wetgeving. De nieuwe tekst zou de strijd tegen het misbruik van kinderen verbeteren ten aanzien van de volgende aspecten: criminalisering van ernstige vormen van kindermisbruik met betrekking tot bijvoorbeeld kindersekstoerisme; bescherming van niet-begeleide kinderen; strafrechtelijk onderzoek en coördinatie van de vervolging; nieuwe strafbare feiten in de IT-omgeving; bescherming van slachtoffers en misdaadpreventie.
3. Wat betreft de doelstelling om strafbare feiten te voorkomen, zou onder meer de toegang tot kinderpornografie op het internet moeten worden beperkt.
4. De EDPS heeft nota genomen van het voornaamste doel van het voorstel. Hij wil geen vraagtekens plaatsen bij de

noodzaak om een beter kader in het leven te roepen voor adequate maatregelen ter bescherming van kinderen tegen misbruik. Desalniettemin zou de EDPS willen wijzen op het effect dat bepaalde maatregelen die in het voorstel zijn opgenomen, zoals het blokkeren van webpagina's en het opzetten van telefonische meldpunten, hebben op de grondrechten van privacy en gegevensbescherming van de diverse betrokkenen. Om die reden heeft de EDPS besloten op eigen initiatief dit korte advies in te dienen.

II. ANALYSE VAN HET VOORSTEL

5. De vraagstukken betreffende gegevensbescherming hebben betrekking op twee aspecten van het voorstel, waarbij het niet specifiek gaat om de strijd tegen kindermisbruik maar om elk initiatief dat gericht is op samenwerking met de particuliere sector ten behoeve van de ordehandhaving. Deze kwesties zijn reeds geanalyseerd door de EDPS in verschillende contexten, met name met betrekking tot de strijd tegen illegale inhoud op het internet ⁽⁴⁾.
6. Ten aanzien van het voorstel bestaan er twee punten van zorg. Het betreft punten die zijn opgenomen in overweging 13 en artikel 21. Deze kunnen als volgt worden omschreven.

II.1. De rol van internet providers bij het blokkeren van webpagina's

7. In het voorstel worden twee mogelijkheden genoemd om vanaf het grondgebied van de Unie de toegang te blokkeren tot internetpagina's waarvan is vastgesteld dat deze kinderpornografie bevatten of verspreiden: mechanismen om het blokkeren mogelijk te maken op gezag van bevoegde gerechtelijke of politieautoriteiten, of vrijwillige acties van providers van internetdiensten om webpagina's te blokkeren op basis van gedragscodes of richtsnoeren.
8. De EDPS plaatst vraagtekens bij de criteria en voorwaarden op basis waarvan tot blokkeren wordt besloten: al steunt de EDPS acties die binnen een duidelijk omlijnd wettelijk kader door de gerechtelijke of politieautoriteiten worden ondernomen, er blijven sterke twijfels bestaan over de rechtszekerheid van blokkades door particuliere partijen.

⁽⁴⁾ De EDPS heeft in het bijzonder de volgende adviezen ingediend, die waarnemingen bevatten die van belang zijn in het licht van het huidige initiatiefadvies:

— advies van de EDPS van 23 juni 2008 betreffende het voorstel voor een besluit tot vaststelling van een meerjarenprogramma van de Gemeenschap betreffende de bescherming van kinderen die het internet en andere communicatietechnologieën gebruiken, PB C 2 van 7.1.2009, blz. 2;

— advies van de EDPS van 22 februari 2010 betreffende de huidige onderhandelingen van de Europese Unie over een Handelsovereenkomst ter bestrijding van namaak (ACTA).

Zie ook Groep gegevensbescherming artikel 29, werkdocument over kwesties van gegevensbescherming in verband met intellectuele eigendom (WP 104), aangenomen op 18 januari 2005.

⁽¹⁾ PB L 281 van 23.11.1995, blz. 31.

⁽²⁾ PB L 8 van 12.1.2001, blz. 1.

⁽³⁾ COM (2010) 94 def.

9. Allereerst zijn er twijfels over het eventuele toezicht op het internet dat moet leiden tot dergelijke blokkades. Controleren en blokkeren omvatten verschillende activiteiten, waaronder het scannen van het internet, het vaststellen van onwettige en verdachte webpagina's en het blokkeren van de toegang voor de eindgebruiker, maar tevens het controleren van het onlinegedrag van eindgebruikers die proberen toegang te krijgen tot dergelijke inhoud of die deze proberen te downloaden. De daarvoor gebruikte middelen lopen uiteen en gaan gepaard met verschillende maten van inbreuk, maar geven ook aanleiding tot soortgelijke vragen over de rol van providers van internetdiensten met betrekking tot de verwerking van gegevens over inhoud.
10. Deze toezichtsactiviteiten hebben gevolgen in termen van gegevensbescherming, aangezien de persoonsgegevens van diverse individuele personen worden verwerkt, ongeacht of dit gaat om gegevens van slachtoffers, getuigen, gebruikers dan wel contentproviders. De EDPS heeft in eerdere adviezen reeds zijn bezorgdheid geuit met betrekking tot het toezicht op individuele personen door particuliere partijen (zoals providers van internetdiensten of houders van auteursrechten) op gebieden die in beginsel onder de bevoegdheid van rechtshandavingsinstanties vallen ⁽¹⁾.
- De EDPS benadrukt dat het toezicht houden op het netwerk en het blokkeren van webpagina's doelstellingen vormen die niet overeenkomen met de commerciële doelstellingen van providers van internetdiensten: hierdoor kunnen problemen ontstaan met betrekking tot de vraag of de verwerking van de persoonsgegevens wel rechtmatig is op grond van artikel 6, lid 1, onder b), en artikel 7 van de gegevensbeschermingsrichtlijn, en of het gebruik van deze gegevens wel verenigbaar is met voornoemde artikelen ⁽²⁾.
 - De EDPS plaatst vraagtekens bij de criteria voor het blokkeren en benadrukt dat gedragscodes of vrijwillige richtsnoeren voor te weinig rechtszekerheid in dit opzicht zorgen.
 - De EDPS wijst tevens op de risico's die verbonden zijn met de mogelijke plaatsing van personen op een zwarte lijst en hun mogelijkheden voor verhaal ten overstaan van een onafhankelijke autoriteit.
11. De EDPS heeft reeds bij meerdere gelegenheden het volgende gesteld: „de controle van het gedrag van internetgebruikers en het op grond daarvan verzamelen van hun IP-adressen [komt] neer op overtreding van hun recht op eerbiediging van het privéleven en hun recht op vrije correspondentie (...). Deze visie is in overeenstemming met de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens” ⁽³⁾. Daarom zijn meer passende veiligheidsmaatregelen nodig om te zorgen dat het toezicht en het

blokkeren op zeer gerichte wijze en onder rechterlijk toezicht plaatsvinden en dat misbruik van dergelijke mechanismen wordt voorkomen aan de hand van passende veiligheidsmaatregelen.

II.2. Het opzetten van een netwerk van telefonische meldpunten

12. Een netwerk van telefonische meldpunten, zoals genoemd in overweging 13 van het voorstel, wordt voorgesteld in het Actieplan voor een veiliger internet waarover de EDPS het voornoemde advies heeft uitgebracht. Een van de opmerkingen van de EDPS betreft nu juist de voorwaarden waaronder informatie wordt verzameld, centraal wordt opgeslagen en wordt uitgewisseld: er is behoefte aan een nauwkeurige omschrijving van wat wordt verstaan onder illegale of schadelijke inhoud, wie gerechtigd is informatie te verzamelen en op te slaan, en welke veiligheidsmaatregelen daarvoor gelden.
13. Dit is met name van belang met het oog op de gevolgen van de meldingen: behalve informatie met betrekking tot kinderen kan het ook gaan om persoonsgegevens van individuele personen die op enige wijze gerelateerd zijn aan de informatie die circuleert op het netwerk, met inbegrip van bijvoorbeeld informatie over verdachte personen of wangedrag, ongeacht of het daarbij gaat om een internetgebruiker of een contentprovider, maar ook informatie over personen die verdachte inhoud melden of slachtoffers van misbruik. Bij de ontwikkeling van de meldingsprocedures mogen de belangen van al deze individuele personen niet over het hoofd worden gezien: hiermee zal rekening moeten worden gehouden overeenkomstig het bestaande kader voor gegevensbescherming.
14. De door deze meldpunten verzamelde informatie zal tijdens de gerechtelijke fase van de zaak zeer waarschijnlijk ook worden gebruikt voor de vervolging. Daarom moeten er veiligheidsmaatregelen in de zin van kwaliteits- en integriteitsvereisten worden doorgevoerd teneinde te garanderen dat deze informatie, die als digitaal bewijs wordt beschouwd, op de juiste wijze is verzameld en opgeslagen en derhalve tot de rechtbank kan worden toegelaten.
15. Garanties met betrekking tot het toezicht op het systeem, in beginsel door de rechtshandavingsinstanties, zijn belangrijke aspecten waaraan moet worden voldaan. Overige essentiële aspecten die in een dergelijke regeling moeten worden opgenomen, zijn transparantie en de mogelijkheid van verhaal voor een onafhankelijk instantie voor individuele personen.

III. CONCLUSIE

16. Al ziet de EDPS geen reden om de ontwikkeling van een krachtig en doelmatig kader voor de strijd tegen seksueel misbruik, seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornoografie aan te vechten, toch wijst de EDPS met klem op de noodzaak om te zorgen voor rechtszekerheid met betrekking tot alle betrokken instanties, met inbegrip van de providers van internetdiensten en de personen die gebruikmaken van het netwerk.

⁽¹⁾ Zie beide voornoemde adviezen van de EDPS.

⁽²⁾ Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens; PB L 281 van 23.11.1995, blz. 31.

⁽³⁾ Advies van de EDPS betreffende ACTA, blz. 6.

17. Het feit dat in het voorstel wordt verwezen naar de noodzaak om rekening te houden met de grondrechten van eindgebruikers, is welkom maar niet voldoende: dit zou moeten worden aangevuld met een verplichting voor de lidstaten om te zorgen voor geharmoniseerde, duidelijke en gedetailleerde procedures voor de strijd tegen illegale inhoud, zulks onder het toezicht van onafhankelijke overheidsautoriteiten.

Gedaan te Brussel, 10 mei 2010.

Peter HUSTINX

Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming
